

Rekomendacje Ministerstwa Zdrowia i Głównego Inspektoratu Sanitarnego

dotyczące organizacji odwiedzin pacjentów przebywających na oddziałach szpitalnych w okresie epidemii COVID-19

w związku z postępem realizacji Narodowego Programu Szczepień przeciw COVID-19

Warszawa 6 września 2021 r.

W związku z realizacją Narodowego Programu Szczepień przeciw COVID-19, w tym zaszczepieniem znaczącej części osób z grup ryzyka poważnych skutków zachorowania na COVID-19, opracowano niniejsze **rekomendacje dotyczące organizacji odwiedzin pacjentów przebywających na oddziałach szpitalnych**, z zachowaniem odpowiednich środków zapobiegania i kontroli zakażeń w tych jednostkach.

Na potrzeby niniejszych rekomendacji przyjmuje się następujące definicje:

- Przez **osobę zaszczepioną przeciw COVID-19** należy rozumieć osobę, która otrzymała pełny cykl szczepienia przeciw COVID-19 i której wystawiono Unijny Certyfikat COVID z tytułu bycia zaszczepionym szczepionką, która została dopuszczona do obrotu w Unii Europejskiej, oraz upłynęło co najmniej 14 i nie więcej niż 365 dni od podania ostatniej dawki szczepionki:
 - w przypadku większości szczepionek (Pfizer, Moderna, Astra-Zeneca) na szczepienie składają się 2 dawki - osoby, które przyjęły dopiero pierwszą z dawek znajdują się w trakcie szczepienia i nie są jeszcze osobami zaszczepionymi w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii,
 - wyjątek stanowi szczepionka Johnson & Johnson, która jest jednodawkowa - przyjęcie pojedynczej dawki oznacza, że osoba jest w pełni zaszczepiona.
- Przez **osobę, która przebyła zakażenie wirusem SARS-CoV-2** należy rozumieć osobę, u której minęło od 11 do 180 dni od otrzymania pozytywnego wyniku testu PCR lub testu antygenowego (zgodnego z listą wzajemnie uznawanych testów antygenowych opracowaną przez Komitet Bezpieczeństwa Zdrowotnego) potwierdzającego zakażenie i posiada Unijny Certyfikat COVID z tytułu przebycia zakażenia;
- Przez **osobę posiadającą negatywny wynik testu w kierunku wirusa SARS-CoV-2**, należy rozumieć osobę, która wykonała test PCR lub test antygenowy (zgodny z listą wzajemnie uznawanych testów antygenowych opracowaną przez Komitet Bezpieczeństwa Zdrowotnego) nie wcześniej niż 48 godzin przed dniem odwiedzin oraz posiada dokument potwierdzający wykonanie testu w tym terminie i uzyskanie negatywnego wyniku tego testu.

Organizacja odwiedzin dorosłych pacjentów przebywających na oddziałach szpitalnych powinna odbywać się z uwzględnieniem poniższych warunków:

1. Jeżeli **pacjent**:

- **jest zaszczepiony przeciw COVID-19** lub
- **przebył zakażenie wirusem SARS-CoV-2,**

rekomenduje się umożliwienie odwiedzin przez:

- a. **osoby zaszczepione przeciw COVID-19**, przy zachowaniu reżimu sanitarnego (załącznik nr 1);
- b. **osoby niezaszczepione przeciw COVID-19**, które:
 - **posiadają negatywny wynik testu w kierunku wirusa SARS-CoV-2¹**
lub
 - **przebył zakażenie wirusem SARS-CoV-2,**przy zachowaniu reżimu sanitarnego (załącznik nr 1);
- c. **osoby niezaszczepione przeciw COVID-19**, które nie spełniają warunków określonych w punkcie 1b (tj. **nie uzyskały negatywnego wyniku testu w kierunku wirusa SARS-CoV-2** oraz **nie przebyły zakażenia wirusem SARS-CoV-2**), przy zachowaniu wzmoczonego reżimu sanitarnego (załącznik nr 2).

2. Jeżeli **pacjent** nie spełnia warunków wskazanych w pkt 1, tj.:

- **nie jest zaszczepiony przeciw COVID-19,**
- **nie przebył zakażenia wirusem SARS-CoV-2** oraz
- **nie posiada negatywnego wyniku testu w kierunku wirusa SARS-CoV-2,**

rekomenduje się umożliwienie odwiedzin przez:

- a. **osoby zaszczepione przeciw COVID-19**, przy zachowaniu wzmoczonego reżimu sanitarnego (załącznik nr 2);
- b. **osoby niezaszczepione przeciw COVID-19**, które spełniają warunki określone w punkcie 1b (tj. **uzyskały negatywny wynik testu w kierunku wirusa SARS-CoV-2 lub przebyły zakażenie wirusem SARS-CoV-2**), przy zachowaniu wzmoczonego reżimu sanitarnego (załącznik nr 2)².

Nie rekomenduje się odwiedzania pacjenta, o którym mowa w pkt 2, przez **osoby niezaszczepione przeciw COVID-19**, które nie spełniają warunków określonych w punkcie 1b (tj. **nie uzyskały negatywnego wyniku testu w kierunku wirusa SARS-CoV-2** oraz **nie przebyły zakażenia wirusem SARS-CoV-2**), z wyjątkiem sytuacji szczególnych, które powinny być określone przez kierownika podmiotu leczniczego (np. w przypadku wizyt pożegnalnych pacjentów tego podmiotu).

Nie rekomenduje się również wizyt **przedstawicieli handlowych i medycznych**.

¹ Testy antygenowe w kierunku wirusa SARS-CoV-2 mogą być wykonywane na terenie podmiotu leczniczego – w przypadku, gdy dany podmiot dysponuje tymi testami i zdecyduje się na ich wykorzystanie przy organizacji odwiedzin u pacjentów.

² j.w.

Zgodnie z art. 33 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta³ pacjent podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej ma prawo do kontaktu osobistego, telefonicznego lub korespondencyjnego z innymi osobami.

Prawo to, w myśl art. 5 ww. ustawy, może jednak zostać ograniczone w wyjątkowych przypadkach, tj. w przypadku wystąpienia zagrożenia epidemicznego, ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne pacjentów czy też możliwości organizacyjne podmiotu. Decyzje w tym zakresie podejmuje kierownik podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych lub upoważniony przez niego lekarz, uwzględniając przede wszystkim dobro pacjentów takiej podmiotu leczniczego.

Należy jednak zaznaczyć, że **przepis ten zezwala jedynie na ograniczenie, a nie na całkowite wyłączenie możliwości korzystania z poszczególnych praw pacjenta.**

Zgodnie z ustawą ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁴, kierownicy podmiotów leczniczych oraz inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych są obowiązani do podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.

W związku z powyższym **ostateczne decyzje dotyczące wprowadzenia lub zniesienia określonych ograniczeń w danym podmiocie leczniczym w związku z epidemią COVID-19 dotyczących odwiedzin pacjentów powinny być podejmowane przez kierownika takiego podmiotu po rozważeniu wszystkich istotnych okoliczności**, tj. z uwzględnieniem m.in.:

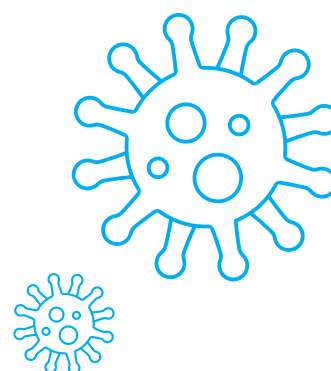
- bieżącej sytuacji epidemicznej w podmiocie leczniczym i na danym obszarze;
- ewentualnych przepisów lub poleceń oraz wytycznych związanych z epidemią COVID-19 obowiązujących na danym obszarze;
- konsultacji z lokalnymi służbami sanitarnymi i ew. organem założycielskim podmiotu leczniczego;
- postępu realizacji procesu szczepień przeciw COVID-19 na danym obszarze oraz wśród pacjentów i osób odwiedzających podmiot leczniczy;
- możliwości organizacyjnych podmiotu leczniczego;
- dostępności środków dezynfekcyjnych i środków ochrony osobistej.

Wszystkie aktualne informacje na temat obowiązujących zasad organizacji odwiedzin pacjentów w danym podmiocie leczniczym powinny być publikowane na stronie internetowej podmiotu i umieszczone w widocznym miejscu dostępnym dla wszystkich potencjalnych odwiedzających pacjentów takiego podmiotu.

³ Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 849, z późn. zm.).

⁴ Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1845 ze zm.).

WAŻNE!

Niniejsze rekomendacje **nie dotyczą**:

- Organizacji odwiedzin pacjentów małych lat przebywających na oddziałach pediatrycznych (i innych oddziałach szpitalnych) przez ich rodziców lub opiekunów.
Zalecenia w tym zakresie zostały opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia⁵.
- Organizacji odwiedzin pacjentów przebywających w szpitalach psychiatrycznych i innych podmiotach leczniczych udzielających opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień.
Zalecenia w tym zakresie zostały opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia⁶.
- Organizacji odwiedzin w szczególnych przypadkach, takich jak wizyta pożegnalna pacjenta chorego terminalnie.
Wytyczne w tym zakresie zostały opracowane przez Konsultanta Krajowego w dziedzinie epidemiologii i opublikowane online przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH - Państwowy Instytut Badawczy⁷.

Niemniej jednak kierownicy i personel podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie leczenia szpitalnego powinni **umożliwiać i wspierać odwiedziny** przebywających w nich pacjentów przez ich bliskich **w sytuacjach szczególnych, w których odwiedziny są niezbędne**, takich jak wizyty pożegnalne czy też wizyty w celu opieki nad pacjentem, u którego nieobecność opiekuna/osoby bliskiej może powodować stres, a tym samym ograniczać efekty leczenia lub pogarszać jego stan zdrowia, w tym w szczególności opieki nad pacjentem z:

- chorobą otępienną (np. chorobą Alzheimera);
- niepełnosprawnością intelektualną;
- całościowym zaburzeniem rozwojowym (np. autyzmem);
- chorobą psychiczną (w przypadku hospitalizacji niezwiązanej z leczeniem tej choroby).

W przypadku braku możliwości odbycia osobistych odwiedzin pacjenta przebywającego na oddziale szpitalnym przez jego bliskich - ze względu na ograniczenia epidemiczne wprowadzone w podmiocie leczniczym lub inne powody leżące po stronie osoby odwiedzającej lub odwiedzanego pacjenta - kierownictwo i personel podmiotu leczniczego powinien, w miarę możliwości, **umożliwić i wspierać pacjenta w podtrzymaniu bieżącego kontaktu z bliskimi w sposób zdalny, poprzez wykorzystanie telefonu lub Internetu.**

⁵ <https://www.gov.pl/web/zdrowie/wytyczne-dla-poszczegolnych-zakresow-i-rodzajow-swadczen> (pkt 6. *Pediatrica* - materiały do pobrania)

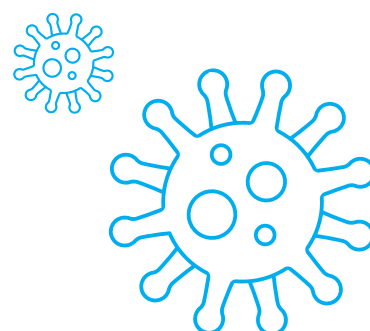
⁶ <https://www.gov.pl/web/zdrowie/wytyczne-dla-poszczegolnych-zakresow-i-rodzajow-swadczen> (pkt 7. *Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień* - materiały do pobrania)

⁷ <https://www.pzh.gov.pl/wp-content/uploads/2020/06/zalecenia-dla-plac%C3%B3wek-dot.-odwiedzin-os%C3%B3b-umieraj%C4%85cych.pdf>

Załącznik nr 1.

Podstawowe zasady reżimu sanitarnego, które powinny być bezwzględnie przestrzegane podczas odwiedzin pacjentów przebywających na oddziałach szpitalnych:

1. Pacjenta może odwiedzać jednocześnie 1 osoba, a w szczególnych sytuacjach - 2 osoby.
2. Wskazana jest rejestracja osób odwiedzających (imię, nazwisko, data wizyty, kontakt, dane odwiedzanego pacjenta).
3. Osoba odwiedzająca nie może mieć objawów infekcji (w tym m.in. kataru, kaszlu, gorączki, bólu gardła).
4. Osoba odwiedzająca zobowiązana jest do dokładnego (min. 30 sek.) umycia rąk wodą z mydłem lub dezynfekcji rąk preparatem na bazie min. 60% alkoholu, niezwłocznie po wejściu do podmiotu leczniczego.
5. Podczas wizyty konieczne jest stosowanie maseczki zasłaniającej usta i nos przez cały czas przebywania na terenie podmiotu leczniczego.
6. Osoba odwiedzająca powinna unikać podczas wizyty dotykania rękoma twarzy, szczególnie okolicy ust, nosa i oczu.
7. Należy unikać gromadzenia się osób odwiedzających w jednym miejscu/pomieszczeniu.
8. Po wejściu na oddział osoba odwiedzająca powinna ponownie zdezynfekować ręce i nałożyć jednorazowy fartuch flizelinowy otrzymany od personelu oddziału. Osoba odwiedzająca zdejmuje fartuch flizelinowy przed wyjściem z oddziału, usuwając go do dedykowanego pojemnika na odpady i ponownie dezynfekuje ręce.
9. Podczas wizyty należy unikać bardzo bliskiego kontaktu fizycznego z pacjentem, takiego jak przytulanie, uściski, pocałunki, itp.
10. Wykonywanie czynności pielęgnacyjnych przy odwiedzanym pacjencie przez osobę odwiedzającą jest możliwe po uprzednim (bezpośrednio przed kontaktem) dokładnym umyciu lub zdezynfekowaniu przez nią rąk.
11. Ilość artykułów (rzeczy osobistych, artykułów żywnościowych, napojów, środków higieny osobistej, itp.) dostarczonych odwiedzanemu pacjentowi przez osobę odwiedzającą powinna być ograniczona do niezbędnego minimum - wszystkie artykuły powinny zmieścić się w szafce przyłóżkowej pacjenta.
12. Gdy wizyta odbywa się w budynku, personel podmiotu leczniczego odpowiedzialny jest za wietrzenie pomieszczenia, w którym odbywają się odwiedziny - przed i po wizycie oraz, w miarę możliwości, również w jej trakcie.

Załącznik nr 2.

Zasady wzmoczonego reżimu sanitarnego, które powinny być bezwzględnie przestrzegane podczas odwiedzin pacjentów przebywających na oddziałach szpitalnych:

1. Pacjenta może odwiedzać jednocześnie maksymalnie 1 osoba.
2. Wskazana jest rejestracja osób odwiedzających (imię, nazwisko i dane kontaktowe odwiedzającego, data wizyty, imię i nazwisko odwiedzanego pacjenta).
3. Rekomenduje się ograniczenie czasu odwiedzin do 15 min.
4. Osoba odwiedzająca nie może mieć objawów infekcji (w tym m.in. kataru, kaszlu, gorączki, bólu gardła).
5. Osoba odwiedzająca zobowiązana jest do dokładnego (min. 30 sek.) umycia wodą z mydłem lub dezynfekcji rąk preparatem na bazie min. 60% alkoholu, niezwłocznie po wejściu do podmiotu leczniczego.
6. Podczas wizyty konieczne jest stosowanie maseczki zasłaniającej usta i nos przez cały czas przebywania na terenie podmiotu leczniczego.
7. Osoba odwiedzająca powinna unikać podczas wizyty dotykania rękoma twarzy, szczególnie okolicy ust, nosa i oczu.
8. Rekomenduje się stworzenie takich warunków w podmiocie leczniczym, aby odwiedzający miał kontakt tylko z osobą odwiedzaną i zaszczepionym personelem podmiotu leczniczego wskazanym do organizacji odwiedzin.
9. Osoba odwiedzająca powinna bezpośrednio skierować się do odwiedzanego pacjenta, a po zakończeniu wizyty jak najszybciej opuścić teren podmiotu leczniczego - w miarę możliwości przy pomocy wyznaczonego pracownika doprowadzającego/ odprowadzającego.
10. Należy unikać gromadzenia się osób odwiedzających w jednym miejscu i ograniczyć możliwość kontaktu osób odwiedzających z innymi osobami poza odwiedzanym pacjentem.
11. Po wejściu na oddział osoba odwiedzająca powinna ponownie zdezynfekować ręce i nałożyć jednorazowy fartuch flizelinowy otrzymany od personelu oddziału. Osoba odwiedzająca zdejmuje fartuch flizelinowy przed wyjściem z oddziału, usuwając go do dedykowanego pojemnika na odpady i ponownie dezynfekuje ręce.
12. W czasie wizyty zalecane jest zachowanie dystansu min. 1,5 m pomiędzy osobą odwiedzającą a odwiedzanym pacjentem (i innymi osobami przebywającymi w podmiocie leczniczym) oraz unikanie przez osobę odwiedzającą bliskiego kontaktu z pacjentem twarzą w twarz.
13. Nie jest wskazane wykonywanie czynności pielęgnacyjnych przy odwiedzanym pacjencie przez osobę odwiedzającą.

14. Ilość artykułów (rzeczy osobistych, artykułów żywnościowych, napojów, środków higieny osobistej, itp.) dostarczonych odwiedzanemu pacjentowi przez osobę odwiedzającą powinna być ograniczona do niezbędnego minimum - wszystkie artykuły powinny zmieścić się w szafce przyłóżkowej pacjenta.
15. Preferowaną formą realizacji odwiedzin są spotkania na zewnątrz budynku podmiotu leczniczego (ogród, park, altana, itp.) - jeśli pozwalają na to stan zdrowia pacjenta i warunki techniczne podmiotu leczniczego.
16. Gdy wizyta odbywa się w budynku, personel podmiotu leczniczego jest odpowiedzialny za wietrzenie pomieszczenia, w którym odbywają się odwiedziny - przed i po wizycie oraz, w miarę możliwości, również w jej trakcie.

